

Opis wymagań stanowisk pracy

Zawód szkolny: technik przemysłu mody Kod zawodu: 311941

Materiał został opracowany w ramach projektu: „Kwalifikacje zawodowe kluczem do sukcesu – wspieramy rozwój kształcenia zawodowego w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania”, finansowanego w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020, Oś priorytetowa 8: Edukacja, Działanie 8.3. Wzmocnienie oraz dostosowanie kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy, Poddziałanie 8.3.4. Kształcenie zawodowe młodzieży i dorosłych w ramach ZIT dla MOF Poznania, Nr umowy: RPWP.08.03.04-30-0002/16-00.

2018

Spis treści

Wprowadzenie	3
Część 1. Opis ogólnych wymagań pracy w zawodzie	4
<i>Syntetyczny opis zawodu</i>	4
<i>Warunki pracy (materialne, organizacyjne, społeczne)</i>	4
<i>Wymagania psychofizyczne i zdrowotne</i>	4
<i>Możliwości uzyskania kwalifikacji w zawodzie i rozwoju ścieżki edukacyjno-zawodowej</i>	5
<i>Możliwości awansu zawodowego</i>	7
<i>Tendencje zmian w zawodzie</i>	7
Część 2. Karty przykładowych stanowisk pracy, na których może być zatrudniony absolwent	9
Część 3. Kompetencje absolwentów szkół zawodowych w ocenie wielkopolskich pracodawców	15
1. <i>Ocena profilu umiejętności i kompetencji oraz poziomu przygotowania absolwenta do ich wykonywania</i>	16
2. <i>Ocena efektów kształcenia zawodowego (wiedzy i umiejętności) właściwych dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie</i>	17
3. <i>Ocena kompetencji personalnych i społecznych oraz poziomu ich opanowania przez absolwentów szkół zawodowych</i>	22
Źródła	23

Wprowadzenie

Opis wymagań stanowisk pracy dla zawodu powstał w ramach projektu „Kwalifikacje zawodowe kluczem do sukcesu – wspieramy rozwój kształcenia zawodowego w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznań”, finansowanego w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020, Oś priorytetowa 8: Edukacja, Działanie 8.3. Wzmocnienie oraz dostosowanie kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy, Poddziałanie 8.3.4. Kształcenie zawodowe młodzieży i dorosłych w ramach ZIT dla MOF Poznań.

Powstały opis jest efektem badań przeprowadzonych wśród wielkopolskich pracodawców zatrudniających absolwentów szkół zawodowych, dzięki czemu badanie ma charakter unikatowy w skali kraju. Uzyskane wyniki badań uzupełniono informacjami z dostępnych źródeł zawodoznawczych.

Przygotowane z udziałem pracodawców informacje mogą być w szczególności pomocne dla:

- **Dyrektorów szkół zawodowych** w procesie doskonalenia programów nauczania dla zawodów poprzez ich dostosowywanie do wymagań rynku pracy, w naszym przypadku przedstawionych w formie opisów stanowisk pracy;
- **Uczniów szkół zawodowych** w procesie opracowania zindywidualizowanych programów praktyk oraz staży zawodowych u pracodawców;
- **Nauczycieli kształcenia zawodowego** w modernizacji wyposażenia pracowni przedmiotowych oraz dostosowania praktycznej części zajęć edukacyjnych do zadań i czynności wykonywanych na stanowiskach pracy;
- **Szkolnych doradców zawodowych** do przygotowania materiałów zawodoznawczych, prowadzenia zajęć z doradztwa edukacyjno-zawodowego czy wskazania potencjalnych ścieżek awansu zawodowego kandydata do zatrudnienia w danym zawodzie;
- **Pracodawców** w procesie rekrutacji pracowników, sporządzania opisów nowych stanowisk pracy uruchamianych w przedsiębiorstwie czy też aktualizacji już istniejących opisów obowiązków pracowników.

Opis wymagań stanowisk pracy składa się z 3 części:

- 1) *Ogólnego opisu wymagań, w którym przedstawiono m.in. syntezę zawodu, warunki pracy, wymagania psychofizyczne i zdrowotne, możliwości awansu zawodowego oraz tendencje zmian w zawodzie;*
- 2) *Kart przykładowych stanowisk pracy, na których opisano czynności zawodowe wykonywane na stanowisku pracy, obsługiwane urządzenia, maszyny i narzędzia, efekty pracy oraz wymagania rekrutacyjne;*
- 3) *Oceny przez pracodawców kompetencji zawodowych, personalnych i społecznych nabytych przez absolwentów szkół zawodowych.*

Opracowany materiał ma charakter ekspercki, gdyż przedstawiono w nim opinie i opisy stanowisk pracy w kilku firmach działających na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Poznań. Nie stanowi on zamkniętego katalogu i wskazane jest, aby w przyszłości opis wymagań stanowisk pracy był aktualizowany i rozszerzany o opisy kolejnych stanowisk pracy.

Materiał przygotowano w oparciu o dokumenty prawne obowiązujące na czas realizacji badań.

Część 1. Opis ogólnych wymagań pracy w zawodzie

Syntetyczny opis zawodu

Istotą zawodu technik przemysłu mody jest wykonywanie prac związanych z projektowaniem wyrobów odzieżowych, opracowywaniem dokumentacji wyrobów odzieżowych, obsługiwaniem maszyn i urządzeń związanych z wytwarzaniem wyrobów odzieżowych oraz kontrola procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych. Do głównych zadań zawodowych technika przemysłu mody należy opracowywanie dokumentacji techniczno-technologicznej wyrobów odzieżowych, konfekcjonowanie wyrobów odzieżowych, organizowanie własnego stanowiska pracy oraz stanowisk pracy zespołów pracowników zgodnie z obowiązującymi przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska oraz wymaganiami ergonomii, jak też organizowanie i nadzorowanie procesów technologicznych związanych z wykonywaniem wykrojów wyrobów odzieżowych, szyciem, wykończeniem, obróbką termiczną wyrobów odzieżowych, obsługą maszyn szwalniczych oraz urządzeń stosowanych w przemyśle odzieżowym. Bardzo ważna jest również umiejętność obsługi programów komputerowych wspomagających proces projektowania oraz wytwarzania odzieży, w tym przygotowania procesu produkcji, normowania zużycia surowców, a także organizowania i prowadzenia działań związanych z marketingiem mody.

Warunki pracy (materialne, organizacyjne, społeczne)

Warunki materialne, organizacyjne oraz społeczne pracy technika przemysłu mody uzależnione są od profilu działalności (projektowanie, produkcja wyrobów odzieżowych, pracownia/zakład krawiecki, organizacja i promocja mody) oraz od wielkości przedsiębiorstwa. Praca w zawodzie technik przemysłu mody wykonywana jest w budynku. W pracy technika przemysłu mody dominuje forma pracy indywidualnej, ale wiąże się z częstymi kontaktami ze współpracownikami. Godziny pracy w zawodzie technik przemysłu mody są stałe. Praca wykonywana jest tylko w dzień. Czas pracy nie przekracza 8 godzin dziennie.

W pracy w tym zawodzie nie jest wymagane noszenie specjalnego ubrania.

W swoim środowisku pracy technik przemysłu mody w dużym stopniu narażony jest na pracę:

- w pomieszczeniu, gdzie występuje zanieczyszczenie powietrza pyłami,
- w hałasie, wibracjach,
- przy słabym lub intensywnym oświetleniu.

Na stanowiskach pracy w zawodzie technik przemysłu mody mogą wystąpić następujące czynniki niebezpieczne, szkodliwe i uciążliwe:

- ruchome części maszyn,
- spadające przedmioty,
- prąd elektryczny do i powyżej 1 kV,
- niedostateczne oświetlenie,
- hałas,
- substancje alergenowe.

Wymagania psychofizyczne i zdrowotne

1. Ważne jest, aby osoba pracująca w zawodzie posiadała następujące **sprawności sensomotoryczne**: ostrość wzroku, rozróżnianie barw, zmysł równowagi, czucie dotykowe,

- koordynacja wzrokowo-ruchowa, szybki refleks, spostrzegawczość, zręczność rąk (sprawne i szybkie wykonywanie czynności, także precyzyjnych).
2. W pracy w zawodzie technik przemysłu mody ważne są następujące **sprawności i zdolności**: zdolność koncentracji uwagi, podzielność uwagi, dobra pamięć, wyobraźnia przestrzenna, rozumowanie logiczne, wyobraźnia i myślenie twórcze, uzdolnienia, artystyczne, uzdolnienia techniczne (umiejętność posługiwania się różnymi narzędziami, instalowania i uruchamiania urządzeń technicznych, znajomość ich zasad działania).
  3. Od technika przemysłu mody oczekuje się następujących **cech**: umiejętność pracy w szybkim tempie, wytrzymałość na długotrwały wysiłek, odporność emocjonalna, samokontrola, umiejętność nawiązywania kontaktu z ludźmi, empatia, umiejętność podejmowania szybkich decyzji, umiejętność współdziałania, samodzielność, umiejętność pracy w warunkach monotony, inicjatywność, zdolność przekonywania, odwaga, wytrwałość, cierpliwość, dokładność, ciekawość.
  4. W pracy w zawodzie istnieje zagrożenie następującymi **chorobami zawodowymi**:
    - nieżyty błon śluzowych nosa, gardła, krtani i tchawicy wywołane działaniem substancji o silnym działaniu drażniącym lub uczulającym,
    - choroby układu wzrokowego.
  5. Podjęcie pracy w zawodzie uniemożliwiają następujące **przeciwwskazania zdrowotne**:
    - choroby kręgosłupa,
    - silne alergie na substancje, pyły znajdujące się w powietrzu.
  6. Istnieją możliwości zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami do pracy w zawodzie, np. z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim (praca pod nadzorem), głuchoniemych lub niedosłyszących, z dysfunkcją kończyn dolnych, poruszających się na wózkach.

Możliwości uzyskania kwalifikacji w zawodzie i rozwoju ścieżki edukacyjno-zawodowej

Ścieżki uzyskania kwalifikacji niezbędnych do wykonywania zawodu technik przemysłu mody dla absolwenta 8-letniej szkoły podstawowej:

Ścieżka 1:

- 1) Kontynuacja nauki w **technikum** (4-letnie do roku szkolnego 2018-2019, 5-letnie od roku szkolnego 2019-2020) w zawodzie technik przemysłu mody, w ramach kwalifikacji *AU.14. Projektowanie i wytwarzanie wyrobów odzieżowych* oraz *AU.42. Organizacja procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych* wyodrębnionych w zawodzie technik przemysłu mody.
- 2) Ukończenie szkoły z ocenami pozytywnymi i uzyskanie **świadectwa ukończenia technikum**.
- 3) Przystąpienie w trakcie nauki do egzaminów zewnętrznych potwierdzających kwalifikacje *AU.14. Projektowanie i wytwarzanie wyrobów odzieżowych* oraz *AU.42. Organizacja procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych* i po ich pozytywnym zdaniu uzyskanie **świadectw potwierdzających kwalifikacje AU.14 i AU.42** w zawodzie technik przemysłu mody.
- 4) Uzyskanie **dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe technika przemysłu mody** – na podstawie świadectwa ukończenia technikum oraz świadectw potwierdzających kwalifikacje *AU.14* i *AU.42* w zawodzie technik przemysłu mody.
- 5) Przystąpienie do egzaminu maturalnego i po pozytywnym zdaniu – uzyskanie **świadectwa dojrzałości** i możliwość kontynuacji kształcenia na **studiach wyższych**.
- 6) Korzystanie z oferty **kwalifikacyjnych kursów zawodowych**, kursów umiejętności zawodowych, kursów kompetencji ogólnych i innych kursów organizowanych w formie kształcenia pozaszkolnego umożliwiających uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w innych zawodach.

- 7) Podjęcie pracy w zawodzie technik przemysłu mody.

Ścieżka 2:

- 1) Kontynuacja nauki w 3-letniej **szkole branżowej I stopnia** w zawodzie **krawiec** w ramach kwalifikacji *AU.14. Projektowanie i wytwarzanie wyrobów odzieżowych*.
- 2) Ukończenie szkoły z ocenami pozytywnymi i uzyskanie **świadectwa ukończenia branżowej szkoły I stopnia**.
- 3) Przystąpienie w trakcie nauki do egzaminu zewnętrznego potwierdzającego kwalifikację wyodrębnioną w zawodzie technik przemysłu mody *AU.14. Projektowanie i wytwarzanie wyrobów odzieżowych* i po jego zdaniu uzyskanie **świadectwa potwierdzającego kwalifikację AU.14** w zawodzie krawiec.
- 4) Otrzymanie **dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe** krawca na podstawie świadectwa ukończenia branżowej szkoły I stopnia oraz świadectwa potwierdzającego kwalifikację *AU.14*.
- 5) Kontynuacja nauki w **branżowej szkole II stopnia** kształcącej w zawodzie technik przemysłu mody w ramach kwalifikacji *AU.42. Organizacja procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych*.
- 6) Przystąpienie w trakcie nauki do egzaminu zewnętrznego potwierdzającego kwalifikację *AU.42. Organizacja procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych* i po jej pozytywnym zdaniu uzyskanie **świadectwa potwierdzającego kwalifikację AU.42** w zawodzie technik przemysłu mody.
- 7) Uzyskanie **dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe technik przemysłu mody** – na podstawie: świadectwa ukończenia szkoły branżowej II stopnia oraz świadectw potwierdzających kwalifikacje **AU.14** (ze szkoły branżowej I stopnia) i **AU.42** (ze szkoły branżowej II stopnia) w zawodach krawiec (*szkoła branżowa I stopnia*) i technik przemysłu mody (*szkoła branżowa II stopnia*).
- 8) Przystąpienie w szkole branżowej II stopnia do egzaminu maturalnego i po pozytywnym zdaniu – uzyskanie **świadectwa dojrzałości** i możliwości kontynuacji kształcenia na **studiach wyższych**.
- 9) Korzystanie z oferty **kwalifikacyjnych kursów zawodowych**, kursów umiejętności zawodowych, kursów kompetencji ogólnych i innych kursów organizowanych w formie kształcenia pozaszkolnego umożliwiających uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w innych zawodach.
- 10) Podjęcie pracy w zawodzie technik przemysłu mody.

Alternatywne ścieżki potwierdzania kwalifikacji w zawodzie technik przemysłu mody:

Ścieżka 1:

- 1) Uzyskanie wykształcenia co najmniej średniego albo średniego branżowego potwierdzonego **świadectwem ukończenia szkoły średniej** (liceum ogólnokształcącego, technikum, branżowej szkoły II stopnia).
- 2) Po uzyskaniu świadectwa ukończenia szkoły (matura nie jest wymagana) kontynuacja nauki na **kwalifikacyjnych kursach zawodowych** w zakresie kwalifikacji: *AU.14. Projektowanie i wytwarzanie wyrobów odzieżowych* oraz *AU.42. Organizacja procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych*.
- 3) Przystąpienie do egzaminów potwierdzających kwalifikacje *AU.14* i *AU.42* w zawodzie. Po zdaniu egzaminów uzyskanie **świadectw potwierdzających kwalifikacje AU.14 i AU.42** w zawodzie technik przemysłu mody wydanych przez komisję okręgową.

- 4) Uzyskanie **dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe technik przemysłu mody** na podstawie świadectwa ukończenia szkoły średniej oraz świadectw potwierdzających kwalifikacje *AU.14 i AU.42* w zawodzie.

Ścieżka 2¹:

- 1) Uzyskanie wykształcenia co najmniej średniego albo średniego branżowego potwierzonego **świadectwem ukończenia szkoły średniej** (liceum ogólnokształcącego, technikum, branżowej szkoły II stopnia).
- 2) Dwa lata kształcenia się lub pracy w zawodzie, w którym wyodrębniono kwalifikacje *AU.14 i AU.42* dla zawodu technik przemysłu mody zgodnie z klasyfikacją zawodów szkolnictwa zawodowego.
- 3) Przystąpienie do egzaminów potwierdzających kwalifikacje *AU.14 i AU.42* w zawodzie. Po zdaniu egzaminów uzyskanie **świadectw potwierdzających kwalifikacje *AU.14 i AU.42* w zawodzie technik przemysłu mody** wydanych przez komisję okręgową.
- 4) Uzyskanie **dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe technika przemysłu mody** na podstawie świadectwa ukończenia szkoły średniej oraz świadectw potwierdzających kwalifikacje *AU.14 i AU.42* w zawodzie.

Możliwości awansu zawodowego

Przykładowa możliwość rozwoju kariery zawodowej w zawodzie przez pryzmat zajmowanych stanowisk pracy:

- Ścieżka 1: *szwacz/prasowacz/krojczy* → *krawiec* → *konstruktor odzieży* → *technolog* → *kontroler jakości / kierownik produkcji* → *projektant wyrobów odzieżowych*.

Tendencje zmian w zawodzie

1. W ocenie pracodawców trudno jest określić, jakie nowe wymagania czy kompetencje mogą pojawić się w perspektywie najbliższych 5 lat dla zawodu technik przemysłu mody, ponieważ kształcenie w zawodzie rozpoczęło się dopiero w roku szkolnym 2016/2017.

Natomiast nowe wymagania czy kompetencje pojawią się dla osób pracujących na stanowiskach, np.:

- *krojczy* – umiejętność obsługi nowoczesnych, skomputeryzowanych krojowni,
- *krawiec* – umiejętność obsługi nowych maszyn szyjących, gotowość do szybkich zmian, uniwersalność, umiejętności manualne – związane z tendencjami w modzie – „personalizacja” modeli/ ręczne wykańczanie i ozdabianie kolekcji,
- *kierownik produkcji* – coraz większa elastyczność/universalsność i odporność na stres, wynikające ze zwiększającego się tempa zmian w modzie, wprowadzania krótkich serii.

2. Tendencje w zapotrzebowaniu na pracowników w zawodzie:

Ponieważ kształcenie w zawodzie technik przemysłu mody prowadzone jest od roku szkolnego 2016/2017, Barometr Zawodów w chwili obecnej nie analizuje zapotrzebowania na pracowników w tym zawodzie. Prognoza Barometru Zawodów na rok 2018 odnosi się jedynie do zawodów z grupy: krawcy i pracownicy produkcji odzieży i wykazuje deficyt zapotrzebowania na terenie miasta Poznań, powiatu śremskiego i obornickiego, a także w całym województwie wielkopolskim.

Badania wśród wielkopolskich firm dotyczące m.in. określenia tendencji w zapotrzebowaniu na pracowników w zawodzie technik przemysłu mody prowadzone w ramach Projektu *Kwalifikacje*

¹ <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl/frontend/index.php?r=kwalifikacja%2Fview&id=12262>, dostęp 07.03.2018.

zawodowe kluczem do sukcesu potwierdziły wzrost zapotrzebowania na pracowników w tym zawodzie obecnie, jak i w perspektywie 5 lat.

3. W ocenie pracodawców lepszemu przygotowaniu absolwenta szkoły zawodowej do pracy w zawodzie sprzyjać będą m.in. następujące działania:

- zwiększenie liczby godzin w ramach praktyk zawodowych w zakładach pracy,
- zwiększenie współpracy z branżowymi zakładami pracy, kontakt z fachowcami i rzemieślnikami,
- zwiększenie zajęć praktycznych związanych z modelowaniem, przygotowaniem szablonów odzieżowych,
- zwiększenie liczby zajęć praktycznych związanych z szyciem konkretnych modeli – praktyczne stosowanie podstawowych maszyn odzieżowych (stebnowka, overlok, kapówka, podszywarka),
- podniesienie prestiżu zawodu.

Część 2. Karty przykładowych stanowisk pracy, na których może być zatrudniony absolwent

W tej części przedstawiono w formie kart stanowisk pracy przykładowe opisy stanowisk pracy wskazane przez wielkopolskich pracodawców i występujące w ich przedsiębiorstwach.

Karta stanowiska pracy zawiera wykaz:

- 1) czynności zawodowych wykonywanych na stanowisku pracy wraz z oceną przez pracodawcę poziomu przygotowania absolwenta do wykonywania czynności zawodowych (skala ocen od 1 – zdecydowanie nieprzygotowany do 5 – całkowicie przygotowany);*
- 2) przykładowych urządzeń, maszyn, narzędzi obsługiwanych na stanowisku pracy wraz z oceną przez pracodawcę poziomu przygotowania absolwenta do posługiwania się nimi (skala ocen od 1 – całkowicie pod nadzorem do 5 – obsługuje całkowicie samodzielnie);*
- 3) przykładowych efektów pracy na danym stanowisku wraz z oceną przez pracodawców poziomu zaangażowania pracownika przy wykonywaniu danego efektu pracy;*
- 4) wymagań rekrutacyjnych dla kandydata na stanowisko pracy.*

Wymienione stanowiska pracy nie stanowią pełnego katalogu możliwości zatrudnienia absolwentów szkół zawodowych, dlatego też wskazane jest, aby były aktualizowane i uzupełniane z udziałem przedsiębiorstw, z którymi współpracują szkoły.

Uwaga, podane poniżej nazwy stanowisk pracy mogą być podobne, jednak różnią się zakresem wykonywanych czynności czy też rodzajem obsługiwanych maszyn, urządzeń itp.

Przy uporządkowaniu kart stanowisk pracy uwzględniono także wielkość firmy, w której respondenci pracowali.

Karta stanowiska pracy 1: SZWACZ

Lp.	Czynności zawodowe na stanowisku pracy szwacz	Ocena poziomu przygotowania absolwenta do wykonywania czynności zawodowych (gdzie: 1 oznacza najmniej przygotowany, a 5 – najlepiej przygotowany)				
		1	2	3	4	5
1	Dobieranie maszyn i urządzeń do wykonywania określonych wyrobów odzieżowych					
2	Dobieranie oprzyrządowania maszyn szwalniczych					
3	Obsługiwanie maszyn szwalniczych					
4	Rozpoznawanie nieprawidłowości w działaniu mechanizmów maszyn szwalniczych					
5	Łączenie elementów wyrobów odzieżowych					

Lp.	Nazwa urządzenia, maszyny, narzędzia obsługiwane na stanowisku pracy szwacz	Ocena stopnia przygotowania absolwenta do obsługi wymienionych maszyn, urządzeń, narzędzi (gdzie: 1 oznacza najmniej przygotowany, a 5 – najlepiej przygotowany)				
		1	2	3	4	5
1	Stębnówka					
2	Overlok					
3	Kapówka					
4	Mereżkarka					
5	Dziurkarka					
6	Podszywarka					

Lp.	Efekty końcowe wykonywania pracy na stanowisku pracy szwacz	Poziom zaangażowania pracownika przy wykonywaniu danego efektu pracy		
		Wykonuje pod nadzorem 1	Wykonuje we współpracy z innymi 2	Wykonuje całkowicie samodzielnie 3
1	Uszyty wyrób odzieżowy			

Lp.	Wymagania rekrutacyjne dla kandydata na stanowisko pracy szwacz	
1	Poziom wykształcenia	Zawodowe lub średnie
2	Wykształcenie kierunkowe (specjalizacja)	Ukończenie szkoły odzieżowej
3	Doświadczenie zawodowe	–
4	Znajomość języków obcych	–
5	Kompetencje personalne i społeczne	Umiejętność pracy w zespole
6	Dodatkowe kwalifikacje – kursy (np. prawo jazdy, SEP do 1 kV itp.)	–
7	Dodatkowe badania (poza podstawowymi)	–

Karta stanowiska pracy 2: KRAWIEC

Lp.	Czynności zawodowe na stanowisku pracy krawiec	Ocena poziomu przygotowania absolwenta do wykonywania czynności zawodowych (gdzie: 1 oznacza najmniej przygotowany, a 5 – najlepiej przygotowany)				
		1	2	3	4	5
1	Obsługiwanie maszyn szwalniczych					
2	Obsługiwanie maszyn specjalistycznych					
3	Obsługiwanie żelazka parowego					
4	Obsługiwanie maszyn prasowniczych					
5	Obsługiwanie maszyn do klejenia					

Lp.	Nazwa urządzenia, maszyny, narzędzia obsługiwane na stanowisku pracy krawiec	Ocena stopnia przygotowania absolwenta do obsługi wymienionych maszyn, urządzeń, narzędzi (gdzie: 1 oznacza najmniej przygotowany, a 5 – najlepiej przygotowany)				
		1	2	3	4	5
1	Maszyny szwalnicze					
2	Żelazka					
3	Maszyny prasownicze					
4	Dziurkarka					
5	Guzikarka					
6	Napownica					
7	Rękawówka					
8	Paskarka					
9	Stębnówka					

Lp.	Efekty końcowe wykonywania pracy na stanowisku pracy krawiec	Poziom zaangażowania pracownika przy wykonywaniu danego efektu pracy		
		Wykonuje pod nadzorem 1	Wykonuje we współpracy z innymi 2	Wykonuje całkowicie samodzielnie 3
1	Szycie na maszynie (poszczególne operacje)			
2	Dziurki			
3	Wyprasowane elementy odzieży			
4	Napy			

Lp.	Wymagania rekrutacyjne dla kandydata na stanowisko pracy krawiec	
1	Poziom wykształcenia	Zawodowe
2	Wykształcenie kierunkowe (specjalizacja)	Krawiec
3	Doświadczenie zawodowe	Umiejętność szycia na maszynie
4	Znajomość języków obcych	–
5	Kompetencje personalne i społeczne	–
6	Dodatkowe kwalifikacje – kursy (np. prawo jazdy, SEP do 1 kV itp.)	–
7	Dodatkowe badania (poza podstawowymi)	–

Karta stanowiska pracy 3: KROJCZY

Lp.	Czynności zawodowe na stanowisku pracy krojczy	Ocena poziomu przygotowania absolwenta do wykonywania czynności zawodowych (gdzie: 1 oznacza najmniej przygotowany, a 5 – najlepiej przygotowany)				
		1	2	3	4	5
1	Warstwowanie tkanin					
2	Tworzenie układów krojów					
3	Obsługiwanie noży krojczych					
4	Rozkrój tkanin					

Lp.	Nazwa urządzenia, maszyny, narzędzia obsługiwane na stanowisku pracy krojczy	Ocena stopnia przygotowania absolwenta do obsługi wymienionych maszyn, urządzeń, narzędzi (gdzie: 1 oznacza najmniej przygotowany, a 5 – najlepiej przygotowany)				
		1	2	3	4	5
1	Nóż krojczy tarczowy					
2	Nóż krojczy pionowy					
3	Nóż krojczy taśmowy					
4	Stoły do warstwowania					

Lp.	Efekty końcowe wykonywania pracy na stanowisku pracy krojczy	Poziom zaangażowania pracownika przy wykonywaniu danego efektu pracy		
		Wykonuje pod nadzorem 1	Wykonuje we współpracy z innymi 2	Wykonuje całkowicie samodzielnie 3
1	Precyzyjne warstwowanie tkanin			
2	Dokładny wykroj			
3	Wyznaczanie znaków spotkań poszczególnych elementów odzieży			

Lp.	Wymagania rekrutacyjne dla kandydata na stanowisko pracy krojczy	
1	Poziom wykształcenia	Zawodowe
2	Wykształcenie kierunkowe (specjalizacja)	Krawiec
3	Doświadczenie zawodowe	Staż pracy 5 lat
4	Znajomość języków obcych	–
5	Kompetencje personalne i społeczne	–
6	Dodatkowe kwalifikacje – kursy (np. prawo jazdy, SEP do 1 kV itp.)	–
7	Dodatkowe badania (poza podstawowymi)	–

Karta stanowiska pracy 4: KONSTRUKTOR ODZIEŻY

Lp.	Czynności zawodowe na stanowisku pracy konstruktor odzieży	Ocena poziomu przygotowania absolwenta do wykonywania czynności zawodowych (gdzie: 1 oznacza najmniej przygotowany, a 5 – najlepiej przygotowany)				
		1	2	3	4	5
1	Wykonuje pomiary krawieckie					
2	Przygotowuje szablony do produkcji w oparciu o szkice, korzystając z programu komputerowego					
3	Dobiera materiały i dodatki odzieżowe					
4	Dobiera rodzaje ściągów					
5	Ocenia jakość wykonania gotowych wyrobów i nanosi poprawki konstrukcyjne wg odszytego pierwowzoru					
6	Nadzoruje etapy wytwarzania pierwowzoru					
7	Sporządza dokumentację techniczną wyrobów odzieżowych					
8	Obsługiwanie maszyn szwalniczych w stopniu podstawowym					

Lp.	Nazwa urządzenia, maszyny, narzędzia obsługiwane na stanowisku pracy konstruktor odzieży	Ocena stopnia przygotowania absolwenta do obsługi wymienionych maszyn, urządzeń, narzędzi (gdzie: 1 oznacza najmniej przygotowany, a 5 – najlepiej przygotowany)				
		1	2	3	4	5
1	Komputer z programem do digitalizacji, przygotowania konstrukcji wyrobów odzieżowych, stopniowania oraz automatycznego i ręcznego tworzenia układów kroju					
2	Manekiny krawieckie, rozmiarowe					
3	Stół konstrukcyjny					
4	Maszyny krawieckie, szwalnicze					

Lp.	Efekty końcowe wykonywania pracy na stanowisku pracy konstruktor odzieży	Poziom zaangażowania pracownika przy wykonywaniu danego efektu pracy		
		Wykonuje pod nadzorem 1	Wykonuje całkowicie samodzielnie 2	Wykonuje we współpracy z innymi 3
1	Szablony krawieckie pierwowzoru			
2	Pomiary krawieckie			
3	Dobre materiały, dodatki			
4	Dobre ścięgi			
5	Ocena artystyczna, techniczna i jakościowa modelu oraz nanoszenie poprawek konstrukcyjnych			
6	Dokumentacja techniczna			
7	Przestopniowany model według tabeli rozmiarów			

Lp.	Wymagania rekrutacyjne dla kandydata na stanowisko pracy konstruktor odzieży	
1	Poziom wykształcenia	Średnie
2	Wykształcenie kierunkowe (specjalizacja)	Technik przemysłu mody (dawniej technik odzieżowy)
	Doświadczenie zawodowe	Doświadczenie w pracy jako konstruktor odzieży lub min. 2 lata jako krawiec
3	Znajomość języków obcych	Pożądana
4	Kompetencje personalne i społeczne	Umiejętność pracy w zespole
7	Dodatkowe kwalifikacje – kursy (np. prawo)	–

Kwalifikacje zawodowe kluczem do sukcesu – wspieramy rozwój kształcenia zawodowego w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania

	jazdy, SEP do 1 kV itp.)	
8	Dodatkowe badania (poza podstawowymi)	–

Karta stanowiska pracy 5: PROJEKTANT WYROBÓW ODZIEŻOWYCH

Lp.	Czynności zawodowe na stanowisku pracy projektant wyrobów odzieżowych	Ocena poziomu przygotowania absolwenta do wykonywania czynności zawodowych (gdzie: 1 oznacza najmniej przygotowany, a 5 – najlepiej przygotowany)				
		1	2	3	4	5
1	Analizuje trendy w modzie					
2	Rozpoznaje potrzeby klientów					
3	Opracowuje kolekcję wyrobów					
4	Wykonuje rysunki					
5	Dobiera materiały, dodatki					
6	Nadzoruje etap wytwarzania					
7	Ocenia jakość wykonanych wyrobów odzieżowych					
8	Organizuje pokaz mody					
9	Aranżuje przestrzeń wystawową					

Lp.	Nazwa urządzenia, maszyny, narzędzia obsługiwanego na stanowisku pracy projektant wyrobów odzieżowych	Ocena stopnia przygotowania absolwenta do obsługi wymienionych maszyn, urządzeń, narzędzi (gdzie: 1 oznacza najmniej przygotowany, a 5 – najlepiej przygotowany)				
		1	2	3	4	5
1	Komputer z dostępem do internetu					
2	Artykuły plastyczne (papier, ołówki itp.)					

Lp.	Efekty końcowe wykonywania pracy na stanowisku pracy projektant wyrobów odzieżowych	Poziom zaangażowania pracownika przy wykonywaniu danego efektu pracy		
		Wykonuje pod nadzorem 1	Wykonuje całkowicie samodzielnie 2	Wykonuje we współpracy z innymi 3
2	Projekt wyrobu odzieżowego			
3	Pokaz mody			
4	Aranżacja wystawy wyrobów odzieżowych			

Lp.	Wymagania rekrutacyjne dla kandydata na stanowisko pracy projektant wyrobów odzieżowych	
1	Poziom wykształcenia	Przeważnie średnie lub wyższe
3	Wykształcenie kierunkowe (specjalizacja)	Projektowanie wyrobów odzieżowych
4	Doświadczenie zawodowe	Praktyki zawodowe
5	Znajomość języków obcych	Pożądana
6	Kompetencje personalne i społeczne	Kreatywność, odpowiedzialność, otwartość na zmiany, komunikatywność
7	Dodatkowe kwalifikacje – kursy (np. prawo jazdy, SEP do 1 kV itp.)	–
8	Dodatkowe badania (poza podstawowymi)	–

Część 3. Kompetencje absolwentów szkół zawodowych w ocenie wielkopolskich pracodawców

Kompetencje absolwentów szkół zawodowych zostały przedstawione w formie:

- 1) *Profilu umiejętności i kompetencji absolwenta;*
- 2) *Wykazu efektów kształcenia (wiedza i umiejętności) właściwych dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie;*
- 3) *Profilu kompetencji personalnych i społecznych.*

Każdy z elementów składowych profilu kompetencji został poddany ocenie pod kątem jego istotności z punktu widzenia potrzeb pracodawców oraz poziomu przygotowania absolwenta szkoły zawodowej do jego wykonywania.

1. Ocena profilu umiejętności i kompetencji oraz poziomu przygotowania absolwenta do ich wykonywania

Lp.	Profil umiejętności i kompetencji absolwenta	Ocena istotności elementów profilu z punktu widzenia pracodawców				
		Zbędne 1	Mało ważne 2	Istotne 3	Ważne 4	Bardzo ważne 5
		Ocena przez pracodawców poziomu przygotowania absolwenta do wykonywania elementów profilu (gdzie: 1 oznacza najmniej przygotowany, a 5 – najlepiej przygotowany)				
		1	2	3	4	5
1	Projektuje wyroby odzieżowe			3,4		
					3,8	
2	Opracowuje dokumentację techniczno-technologiczną wyrobów odzieżowych				4,2	
				3,2		
3	Dobiera materiały odzieżowe, dodatki krawieckie i zdobnicze do asortymentu odzieży				3,6	
					3,8	
4	Dobiera i obsługuje maszyny i urządzenia do wykonywania określonych wyrobów odzieżowych				3,6	
					3,6	
5	Planuje operacje technologiczne związane z wykonywaniem wyrobów odzieżowych				3,8	
				3,3		
6	Oblicza koszt wykonania wyrobów odzieżowych				3,8	
					3,8	
7	Ocena jakość wykonanych wyrobów odzieżowych				4,2	
					4,0	
8	Organizuje działania związane z marketingiem oraz sprzedażą wyrobów odzieżowych				4,7	
					4,3	
9	Przestrzega przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska oraz wymagań ergonomii				4,0	
					4,4	
10	Udziela pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach przy pracy oraz w stanach zagrożenia zdrowia i życia			3,0		
					4,4	
11	Stosuje przepisy prawa dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej, prawa pracy oraz ochrony danych osobowych			3,4		
					4,2	
12	Posługuje się językiem obcym oraz korzysta z obcojęzycznych źródeł informacji			3,2		
					4,2	
13	Organizuje pracę małego zespołu			3,4		
					4,0	

2. Ocena efektów kształcenia zawodowego (wiedzy i umiejętności) właściwych dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie

Lp.	Efekty kształcenia (wiedza i umiejętności) właściwe dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie	Ocena istotności efektu kształcenia z punktu widzenia pracodawców				
		Zbędne 1	Mało ważne 2	Istotne 3	Ważne 4	Bardzo ważne 5
		Ocena przez pracodawców poziomu opanowania efektu kształcenia/wiedzy i umiejętności przez absolwentów szkół zawodowych (gdzie: 1 oznacza najmniej przygotowany, a 5 – najlepiej przygotowany)				
		1	2	3	4	5
KWALIFIKACJA AU.14. Projektowanie i wytwarzanie wyrobów odzieżowych						
Grupa efektów kształcenia: Projektowanie wyrobów odzieżowych						
1	Postępuje się projektami plastycznymi wyrobów odzieżowych			3,2		
					4,0	
2	Wykonuje pomiary krawieckie				4,4	
				3,3		
3	Dobiera materiały odzieżowe, dodatki krawieckie i zdobnicze do asortymentu odzieży				4,0	
					3,8	
4	Stosuje zasady konstrukcji i modelowania form wyrobów odzieżowych				4,2	
				3,6		
5	Wykonuje modelowanie form wyrobów odzieżowych				3,8	
				3,0		
6	Przygotowuje szablony wyrobów odzieżowych				3,8	
					3,6	
7	Projektuje układy szablonów			3,0		
				3,4		
8	Planuje operacje technologiczne związane z wykonywaniem wyrobów odzieżowych				3,6	
				3,2		
9	Dobiera rodzaje ściągów i szwów do określonych operacji technologicznych				4,0	
					3,8	
10	Dobiera sposoby wykończania i uszlachetniania wyrobów odzieżowych				4,0	
					3,8	
Grupa efektów kształcenia: Wykonywanie wyrobów odzieżowych						
11	Postępuje się dokumentacją wyrobów odzieżowych				4,0	
					4,0	
12	Oblicza zużycie materiałów odzieżowych i dodatków krawieckich				3,6	
					3,6	

Lp.	Efekty kształcenia (wiedza i umiejętności) właściwe dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie	Ocena istotności efektu kształcenia z punktu widzenia pracodawców				
		Zbędne 1	Mało ważne 2	Istotne 3	Ważne 4	Bardzo ważne 5
		Ocena przez pracodawców poziomu opanowania efektu kształcenia/wiedzy i umiejętności przez absolwentów szkół zawodowych (gdzie: 1 oznacza najmniej przygotowany, a 5 – najlepiej przygotowany)				
		1	2	3	4	5
13	Dokonyje rozkroju materiałów odzieżowych				3,6	
					3,6	
14	Dobiera maszyny i urządzenia do wykonywania określonych wyrobów odzieżowych				3,6	
					4,0	
15	Dobiera oprzyrządowanie maszyn szwalniczych			3,2		
				3,4		
16	Obsługuje maszyny szwalnicze				4,2	
					3,8	
17	Rozpoznaje nieprawidłowości w działaniu mechanizmów maszyn szwalniczych				3,8	
				3,4		
18	Łączy elementy wyrobów odzieżowych				4,2	
					3,8	
19	Wykonuje czynności związane z wykończeniem i uszlachetnieniem wyrobów odzieżowych			3,2		
				3,4		
20	Stosuje obróbkę parowo-cieplną materiałów i wyrobów odzieżowych			3,5		
				3,4		
21	Wykonuje prace związane z przeróbką lub naprawą wyrobów odzieżowych			3,2		
					3,8	
22	Oblicza koszty wykonania wyrobów odzieżowych				3,8	
				3,0		
23	Ocenia jakość wykonanych wyrobów odzieżowych				4,8	
					4,0	
KWALIFIKACJA AU.42. Organizacja procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych						
Grupa efektów kształcenia: Organizowanie procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych						
24	Uwzględnia aktualne trendy mody w procesie projektowania wyrobów odzieżowych			3,0		
					4,0	
25	Sporządza dokumentację wyrobów odzieżowych			3,4		
				3,0		

Kwalifikacje zawodowe kluczem do sukcesu – wspieramy rozwój kształcenia zawodowego w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania

Lp.	Efekty kształcenia (wiedza i umiejętności) właściwe dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie	Ocena istotności efektu kształcenia z punktu widzenia pracodawców				
		Zbędne 1	Mało ważne 2	Istotne 3	Ważne 4	Bardzo ważne 5
		Ocena przez pracodawców poziomu opanowania efektu kształcenia/wiedzy i umiejętności przez absolwentów szkół zawodowych (gdzie: 1 oznacza najmniej przygotowany, a 5 – najlepiej przygotowany)				
		1	2	3	4	5
26	Ocena jakości materiałów odzieżowych przed rozkrojem			3,0		
				2,9		
27	Przygotowuje układy kroju z wykorzystaniem programów komputerowych				4,0	
				3,5		
28	Dobiera rodzaje warstwowania materiałów odzieżowych			3,0		
				2,8		
29	Organizuje pracę w krojowni			3,0		
				2,6		
30	Planuje proces rozkroju materiałów odzieżowych			3,0		
				3,0		
31	Dobiera metody i techniki rozkroju materiałów odzieżowych			2,8		
				3,4		
32	Dobiera maszyny oraz urządzenia do rozkroju materiałów odzieżowych			3,5		
				3,0		
33	Dobiera techniki klejenia elementów wyrobów odzieżowych			3,0		
				3,4		
34	Dobiera metody zdobienia elementów wyrobów odzieżowych			3,2		
				3,4		
35	Dobiera metody znakowania i kompletowania wykrojów			2,6		
				2,8		
36	Planuje zagospodarowanie odpadów materiałów odzieżowych				3,8	
				3,4		
37	Organizuje pracę w szwalni				3,8	
				3,4		
38	Określa metody i systemy organizacji produkcji wyrobów odzieżowych			3,4		
				3,2		
39	Dobiera maszyny szwalnicze i urządzenia do produkcji wyrobów odzieżowych				3,6	
				3,4		
40	Dobiera maszyny i urządzenia do obróbki parowo-ciepłej			3,4		
				3,4		

Lp.	Efekty kształcenia (wiedza i umiejętności) właściwe dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie	Ocena istotności efektu kształcenia z punktu widzenia pracodawców				
		Zbędne 1	Mało ważne 2	Istotne 3	Ważne 4	Bardzo ważne 5
		Ocena przez pracodawców poziomu opanowania efektu kształcenia/wiedzy i umiejętności przez absolwentów szkół zawodowych (gdzie: 1 oznacza najmniej przygotowany, a 5 – najlepiej przygotowany)				
		1	2	3	4	5
41	Organizuje transport wewnętrzny w przedsiębiorstwie			3,3		
				3,0		
42	Nadzoruje etapy wytwarzania wyrobów odzieżowych			3,2		
				3,2		
43	Ocena jakości gotowych wyrobów odzieżowych				4,0	
				3,4		
44	Dobiera sposoby znakowania, pakowania i przechowywania wyrobów odzieżowych				3,8	
				3,4		
Grupa efektów kształcenia: Organizowanie działań związanych z marketingiem oraz sprzedażą wyrobów odzieżowych						
45	Rozpoznaje potrzeby grup docelowych klientów				4,2	
					3,8	
46	Opracowuje kolekcje wyrobów odzieżowych				3,6	
					4,0	
47	Rozpoznaje instrumenty promocji stosowane na rynku mody				3,8	
					3,8	
48	Dobiera metody promocji kolekcji wyrobów odzieżowych				3,6	
					3,6	
49	Organizuje pokazy kolekcji wyrobów odzieżowych			3,4		
					3,8	
50	Organizuje działania związane z kontraktacją kolekcji wyrobów odzieżowych				3,8	
					3,6	
51	Dobiera metody i kanały dystrybucji wyrobów odzieżowych				3,6	
				3,2		
52	Planuje działania logistyczne związane z dystrybucją wyrobów odzieżowych				3,6	
					3,8	
53	Podejmuje działania z zakresu marketingu mody				3,6	
					3,6	

Lp.	Efekty kształcenia (wiedza i umiejętności) właściwe dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie	Ocena istotności efektu kształcenia z punktu widzenia pracodawców				
		Zbędne 1	Mało ważne 2	Istotne 3	Ważne 4	Bardzo ważne 5
		Ocena przez pracodawców poziomu opanowania efektu kształcenia/wiedzy i umiejętności przez absolwentów szkół zawodowych <i>(gdzie: 1 oznacza najmniej przygotowany, a 5 – najlepiej przygotowany)</i>				
		1	2	3	4	5
54	Aranżuje przestrzeń wystawową i sprzedażową salonów odzieżowych				3,6	
					3,8	
55	Opracowuje koncepcje sprzedaży internetowej			3,4		
				3,2		
56	Przestrzega zasad kultury sprzedaży				4,0	
					3,6	
57	Udziela porad w zakresie indywidualnej stylizacji ubioru			3,4		
					4,0	

3. Ocena kompetencji personalnych i społecznych oraz poziomu ich opanowania przez absolwentów szkół zawodowych

Lp.	Kompetencje personalne i społeczne	Ocena istotności kompetencji personalnych i społecznych z punktu widzenia pracodawców				
		Zbędne 1	Mało ważne 2	Istotne 3	Ważne 4	Bardzo ważne 5
		Ocena przez pracodawców poziomu nabytych przez absolwenta kompetencji personalnych i społecznych (gdzie: 1 oznacza najmniej przygotowany, a 5 – najlepiej przygotowany)				
		1	2	3	4	5
1	Przestrzeganie zasad kultury i etyki				4,4	
					4,2	
2	Kreatywność i konsekwencja w realizacji zadań				4,2	
					4,0	
3	Planowanie działania i zarządzanie czasem				4,4	
					3,6	
4	Przewidywanie skutków podejmowanych działań				4,0	
					3,6	
5	Ponoszenie odpowiedzialności za podejmowane działania					4,8
					4,0	
6	Otwartość na zmiany				4,4	
					4,2	
7	Stosowanie technik radzenia sobie ze stresem				4,2	
					3,8	
8	Aktualizacja wiedzy i doskonalenie umiejętności zawodowych				4,0	
					3,6	
9	Przestrzeganie tajemnicy zawodowej				4,4	
					4,4	
10	Negocjowanie warunków porozumień				4,5	
					3,6	
11	Komunikatywność				4,4	
					4,4	
12	Stosowanie metod i technik rozwiązywania problemów				4,2	
					3,8	
13	Współpraca w zespole					5,0
					4,2	

Kwalifikacje zawodowe kluczem do sukcesu – wspieramy rozwój kształcenia zawodowego w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania

Źródła

1. Internetowe narzędzie doradztwa zawodowego w szkole: <http://www.mapakarier.org>, dostęp: 07.03.2018.
2. Opisy zawodu z MRPiPS: <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow/>, dostęp: 07.03.2018
3. Podstawa programowa w zawodzie technik przemysłu mody: https://www.ore.edu.pl/wp-content/uploads/ksztalcenie_zawodowe/zawody2-3/Technik-przemyslu-mody-311941.pdf, dostęp: 07.03.2018.
4. Serwis Ośrodka Rozwoju Edukacji: <https://www.ore.edu.pl/>, dostęp: 07.03.2018.
5. Serwis Barometr Zawodów: <https://www.barometrzaslow.pl>, dostęp: 07.03.2018.
6. Serwis Centralnej Komisji Egzaminacyjnej <https://cke.gov.pl/egzamin-zawodowy/egzamin-zawodowy-formula-2017/>, dostęp: 07.03.2018.
7. Serwis Wielkopolskiej Izby Rzemieślniczej w Poznaniu: <http://www.irpoznan.com.pl>, dostęp: 07.03.2018.
8. Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji, <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>, dostęp: 07.03.2018.

Akty prawne:

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz.U. 2017, poz. 860).
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz.U. 2017 r., poz. 703).
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 marca 2017 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz.U. 2017 r., poz. 622).

Zdjęcia na stronie tytułowej zaczerpnięto z bazy darmowej grafiki PIXABAY, z wykorzystaniem zasobów udostępnianych na licencji Creative Commons CC0 <https://pixabay.com/pl>, dostęp: 07.03.2018.